

# Nejtišší noc

*„Vyjdi a postav se na hoře před Hospodina.“ A hle, Hospodin prošel kolem. Nastala velká smršť, tak silná, že štěpila hory a tříštila skály před Hospodinem, ale Hospodin v té smršti nebyl. Po smršti přišlo zemětřesení, ale Hospodin v tom zemětřesení nebyl. Po zemětřesení oheň, ale Hospodin v tom ohni nebyl. Teprve když plameny zhasly, ozval se šelest jemného vánku. (srov. 1 Král 19, 11–12)*

Dříve než se nebe nad Betlémem rozzáří a zazní andělský zpěv, svět se ponoří do temné noci a ticha. Křesťané starobylé římské tradice v tu chvíli naslouchají vyprávění Písma. Bůh mnohokrát a mnoha způsoby připravoval lidstvo na příchod Mesiáše (Žid 1, 1). Očekávání mnohých pak v příhodný čas (řec. *kairos*) naplnil a nám tak dosvědčil, že jeho slovo je důvěryhodné: Bůh touží po životě s lidmi. Podobně zaměřená jako zmíněná římská tradice je i moderní *A Festival of Nine Lessons and Carols* z anglické Cambridge z konce 19. století.

Níže uvedený program nepopírá inspiraci ve vícero pramenech. Začíná výběrem čtyř starozákonních očekávání proroků a jednoho očekávání Mariína. Následuje ztišení... Je použit úryvek ze středověkého apokryfního evangelia Ježíšova dětství. Andělský hřmot a tři svědectví evangelistů jsou završena Janovou nadčasovou úvahou o smyslu vtělení Božího Slova. V závěru zazní eulogium na narození Ježíše Krista z římského martyrologia (oficiálního seznamu světců římskokatolické církve). Výběr biblických textů je obsáhlý. S ohledem na konkrétní podmínky je vhodné ho zkrátit. Veškeré navržené zpěvy – a to i ve formě antifon – jsou fádne čerpány z Kancionálu (krom *Čas radosti, veselosti* kde je zvolena obecně známější melodie než K208). Korpus českých vánočních koled však nabízí výrazně širší výběr vhodných (celých) písní, které podtrhnout nosnou myšlenku biblických úryvků, a je proto nanejvýš vhodné z nich čerpat. Kdo vlastní devítiramenný svícen, konečně ho může smysluplně použít.

# OČEKÁVÁNÍ PROROKŮ

## První čtení

*podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A*



**Ant.** Ej-hle, Hospo-din při - jde a všichni sva-tí je-ho s ním;  
a bu-de v den o - nen svě-tlo vel - ké, a - le - lu - ja.

*(V – Vypravěč; H – Hospodin; Č – Člověk; Ž – Žena)*

Úryvek z první knihy Mojžíšovy.

3, 8–15.17–19 (BOG2+jäg)

*Vyhnání z Eden: 3, 1–24*

**V** Když slyšeli hlas Hospodina Boha, který se procházel v zahradě za denního vánku, skryl se Člověk a jeho žena před Hospodinem Bohem mezi stromy v zahradě. Hospodin Bůh zavolal na Člověka:

**H** „Kde jsi?“

**Č** „Tvůj hlas jsem slyšel v zahradě a bál jsem se, že jsem nahý, a proto jsem se skryl.“

**H** „Kdo ti pověděl, že jsi nahý? Jedl jsi snad ze stromu, z něhož jsem ti zakázal jíst?“

**Č** „Žena, kterou jsi mi dal, aby byla se mnou, ta mi dala z toho stromu, a tak jsem jedl.“

**V** Hospodin Bůh se zeptal ženy:

**H** „Cos to udělala?“

**Ž** „Had mě podvedl a já jsem jedla.“

**V** Tu řekl Hospodin Bůh hadovi:

**H** „Protože jsi to udělal,  
budeš zlořečený  
mezi všemi krotkými zvířaty i polní zvěří.  
Budeš se plazit po břichu  
a žrát prach  
po všechny dny svého života.  
Nepřátelství ustanovuji  
mezi tebou a ženou,  
mezi potomstvem tvým a jejím.  
Ono ti rozdrtí hlavu  
a ty jemu rozdrtíš patu.“

**V** A Člověku řekl:

**H** „Protože jsi uposlechl hlas své ženy a jedl jsi ze stromu,  
z něhož jsem ti zakázal jíst:  
Zlořečená bude země kvůli tobě,  
s námahou z ní budeš jíst  
po všechny dny svého života.  
Trní a bodláčí ti bude plodit  
a budeš jíst polní rostliny.  
V potu tváře  
budeš jíst chléb,  
dokud se nevrátíš do země,  
vždyť z ní jsi byl vzat.  
Ano, jsi prach  
a v prach se navrátíš!“

## Druhé čtení

*podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A*



**Ant.** Ej-hle, Hospo-din při - jde a všichni sva-tí je-ho s ním;  
a bu-de v den o - nen svět-lo vel - ké, a - le - lu - ja.

*(V – Vypravěč; H – Hospodin)*

Úryvek z první knihy Mojžíšovy.

*22, 15–18 (BOG2+jäg)*

*Obětování Izáka: 22, 1–19*

**V** Hospodinův anděl zavolal z nebe na Abraháma:

**H** „Při sobě samém přísahám – praví Hospodin –,  
protože jsi mi neodepřel svého syna, svého jediného syna,  
zahrnu tě požehnáním  
a rozmnožím tvé potomstvo  
jako nebeské hvězdy,  
jako písek na mořském břehu.  
Tvé potomstvo se zmocní brány svých nepřátel.  
V tvém potomstvu budou požehnány všechny národy země,  
protože jsi mě uposlechl.“

## Třetí čtení

*podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A*



**Ant.** Ej-hle, Hospo-din při - jde a všichni sva-tí je-ho s ním;  
a bu-de v den o - nen svě-tlo vel - ké, a - le - lu - ja.

*(I – Izaiáš)*

Úryvek z knihy proroka Izaiáše.

9, 1.5–6 (SNC+jäg)

*Mesiášské proroctví: 8, 23b – 9, 6*

**I** Lidem, kteří dnes bloudí v temnotách  
a žijí v zemi stínů a smrti,  
vzejde a zazáří velké světlo.

Neboť se nám narodí dítě,  
bude nám darován syn,  
který na svá ramena převezve vládu.

Budou ho nazývat  
Divuplným rádcem, Mocným Bohem,  
Otcem věčnosti a Vládce pokoje.  
Jeho království pokoje bude růst  
a nikdy neskončí.

Zasedne na trůn krále Davida a stane se vládcem jeho říše.

Od samého počátku založí svou vládu  
na neotřesitelném právu a spravedlnosti,  
a tak bude panovat na věky!

Učiní to sám Všemocný Hospodin.

## Čtvrté čtení

*podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A*



**Ant.** Ej-hle, Hospo-din při - jde a všichni sva-tí je-ho s ním;  
a bu-de v den o - nen svě-tlo vel - ké, a - le - lu - ja.

*(I – Izaiáš)*

Úryvek z knihy proroka Izaiáše.

11, 1–3a.4a.6–9 (SNC+jäg)

*Mesiášský pokoj: 10, 33 – 11, 9*

- I** Z kořenů podřátého rodu krále Davida  
vzejde výhonek, který přinese bohaté ovoce.  
Spočine na něm Hospodinův duch  
a obdaří ho moudrostí a poznáním.  
Udělí mu své rady a naplní ho také svou mocí.  
Tento potomek bude znát svého Boha  
a s láskou ho bude plně respektovat.
- Bude uplatňovat spravedlnost pro potřebné  
a chránit práva všech přehlížených a zbídačených lidí.
- Potom budou vlk a beránek žít v míru  
a levhart vedle sebe nechá spát malé kůzle.  
Telátka se budou klidně pohrávat se lvem,  
zatímco se mezi nimi bude procházet malé dítě.  
Krávy se budou pást spolu s medvědem  
a jejich mláďata budou vedle sebe klidně odpočívat.  
Dokonce i lev bude žrát slámu, jako dobytek.  
Děti si budou moci bezpečně hrát u zmijího doupěte  
a brát hady do svých rukou.

Nic na celém světě je nijak neohroží,  
neboť všichni obyvatelé země  
konečně poznají, jaký je Hospodin.

## Páté čtení

*podle antifonáře Arnošta z Pardubic, K101A*



**Ant.** Ej-hle, Hospo-din při - jde a všichni sva-tí je-ho s ním;  
a bu-de v den o - nen svě-tlo vel - ké, a - le - lu - ja.

*(E – Evangelista; A – Anděl; M – Marie)*

Úryvek z evangelia podle Lukáše.

1, 26–35.38 (BOG+jäg)

*Zvěstování narození Krista: 1,26–38*

- E** Anděl Gabriel byl poslán od Boha do galilejského města, které se jmenuje Nazaret, k panně zasnoubené s mužem jménem Josef z Davidova rodu a ta panna se jmenovala Maria. Anděl k ní vešel a řekl:
- A** „Buď zdráva, milostiplná! Pán s tebou!“
- E** Když to slyšela, zděsila se a uvažovala, co má ten pozdrav znamenat.
- A** „Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha.  
Počneš a porodíš syna  
a dáš mu jméno JEŽÍŠ.  
Bude veliký a bude nazván Synem Nejvyššího.  
Pán Bůh mu dá trůn jeho předka Davida,  
bude kralovat nad Jakubovým rodem navěky  
a jeho království nebude mít konce.“

**M** „Jak se to stane? Vždyť muže nepoznávám!“

**A** „Duch svatý sestoupí na tebe  
a moc Nejvyššího tě zastíní!  
Proto také dítě bude nazváno svaté, Syn Boží.“

**M** „Jsem služebnice Páně: ať se mi stane podle tvého slova!“

**E** A anděl od ní odešel.

## NEJTÍŠŠÍ NOC

Ze starobylého příběhu o narození Krista.

Arundel 404, n. 72

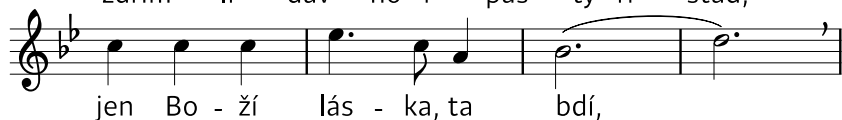
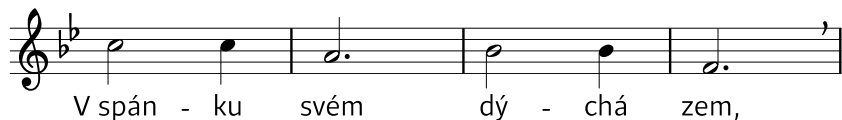
V onu hodinu nastalo velké ticho.  
Ustal vítr, ani větříček.  
Listí na stromech se nehýbalo.  
Hlas vody nebylo slyšet.  
Tok řek se zastavil, ani moře nehlučelo.  
Všechna mořská stvoření se uklidnila;  
utichly i veškeré lidské hlasy.  
Svět se ponořil do ticha.

V tu hodinu se zastavily i nebeské hvězdy ve svém běhu.  
Téměř nebylo možné měřit čas.

Na všechno padla veliká bázeň a ticho.  
Očekávali jsme příchod Nejvyššího Boha, naplnění věků.



T: V. Renč 1968 – N: F. X. Gruber 1818, K224



- 2.** Tichá noc, přesvatá noc,  
náhle v ní jásot zní,  
vstávej, lide můj, tmu z očí střes,  
v městě Betlémě Bůh zrozen dnes,  
z lásky se člověkem stal,  
z lásky se člověkem stal.

# NAROZENÍ KRISTA

## Šesté čtení

*Cantus Catholici 1655, EZ 293 (K208)*



**Ant.** Čas ra-dos-ti, ve-se-los-ti svě-tu na-stal ny - ní,  
Pán Bůh věč-ný, ne-ko-neč-ný na-ro-dil se z Pan-ny.

*(E – Evangelista)*

Úryvek z evangelia podle Lukáše.

*2, 1.3–7 (BOG+jäg)*

*Narození Ježíše: 2,1–20*

**E** V těch dnech vyšlo nařízení od císaře Augusta,  
aby se v celé říši provedlo sčítání lidu.  
Šli tedy všichni, aby se dali zapsat, každý do svého města.  
Také Josef se odebral z galilejského města Nazareta  
vzhůru do Judska do města Davidova, které se jmenuje Betlém,  
protože byl z rodu a kmene Davidova,  
aby se dal zapsat spolu s Marií,  
sobě zasnoubenou ženou, která byla v požehnaném stavu.  
Když tam byli, naplnil se jí čas, kdy měla porodit.  
A porodila svého prvorozeného syna,  
zavinula ho do plének a položila do jeslí,  
protože ve světnici nebylo pro ně místo.

## Sedmé čtení

Cantus Catholici 1655, EZ 293 (K208)



**Ant.** Čas ra-dos-ti, ve-se-los-ti svě-tu na-stal ny - ní,  
Pán Bůh věč-ný, ne-ko-neč-ný na-ro-dil se z Pan-ny.

(E – Evangelista; A – Andělé; A\* – lze zazpívat mešní chvalozpěv Sláva na výsostech Bohu)

Úryvek z evangelia podle Lukáše.

2, 8–16 (BOG+jäg)

*Narození Ježíše: 2,1–20*

- E** V té krajině nocovali pod širým nebem pastýři a střídali se na hlídce u svého stáda. Najednou u nich stál anděl Páně a sláva Páně se kolem nich rozzářila a zmocnil se jich velikých strach.
- A** „Nebojte se! Zvěstuji vám evangelium, velikou radost pro všechny lid: V městě Davidově se vám dnes narodil Spasitel – to je Kristus, Pán. To bude pro vás znamením: Naleznete děťátko zavinuté do plének a položené v jeslích.“
- E** A náhle bylo s andělem celé množství nebeských zástupů a takto chválili Boha:
- A\*** „Sláva na výsostech Bohu  
a na zemi pokoj lidem,  
v kterých má Bůh zalíbení!“
- E** Když andělé odešli od nich do nebe, řekli si pastýři mezi sebou: „Pojďme tedy do Betléma podívat se na to, co se tam stalo, jak nám Pán oznámil!“ Pospíchali tam a našli Marii a Josefa i děťátko položené v jeslích.

# Osmé čtení

Cantus Catholici 1655, EZ 293 (K208)



(E – Evangelista; M – Mudrci; V – Velekněži; H – Herodes)

Úryvek z evangelia podle Matouše.

2, 1–12 (BOG+jäg)

Klanění mudrců: 2, 1–12

- E** Když se Ježíš narodil v Betlémě v Judsku za času krále Heroda, přišli do Jeruzaléma mudrci od východu a ptali se:
- M** „Kde je ten narozený židovský král? Uviděli jsme jeho hvězdu na východě, a proto jsme se mu přišli poklonit.“
- E** Když to uslyšel král Herodes, ulekl se a s ním celý Jeruzalém. Svolal všechny velekněze a učitele Zákona z lidu a vyptával se jich, kde se má Mesiáš narodit. Řekli mu:
- V** „V Betlémě v Judsku, neboť tak je psáno u proroka:  
*A ty, Betléme v judské zemi,  
nejsi vůbec nejmenší mezi judskými předními městy;  
protože z tebe vyjde vládce,  
který bude panovat mému izraelskému lidu.*“ *Mich 5, 1*
- E** Tehdy si Herodes tajně zavolal mudrce a zevrubně se jich vyptal na dobu, kdy se ta hvězda objevila, poslal je do Betléma a řekl:
- H** „Jděte a důkladně se na to dítě vyptejte. Až ho najdete, oznamte mi to, abych se mu i já přišel poklonit.“

**E** Když krále vyslechli, vydali se na cestu. A hle – hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi, až se zastavila nad místem, kde bylo dítě. Jakmile uviděli hvězdu, zaradovali se nevýslovnou radostí. Vstoupili do domu a spatřili dítě s jeho matkou Marií, padli na zem a klaněli se mu. Otevřeli své pokladnice a obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. Ve snu dostali pokyn, aby se k Herodovi už nevraceli, proto se vrátili do své země jinou cestou.

## Deváté čtení

*Cantus Catholici 1655, EZ 293 (K208)*



**Ant.** Čas ra-dos-ti, ve-se-los-ti svě-tu na-stal ny - ní,  
Pán Bůh věč-ný, ne-ko-neč-ný na-ro-dil se z Pan-ny.

*(J – Jan)*

Začátek evangelia podle Jana.

*1, 1-14 (BOG+jäg)*

*Prolog: 1, 1-18*

**E** Na počátku bylo Slovo  
a to Slovo bylo u Boha  
a to Slovo bylo Bůh.  
Ono bylo na počátku u Boha.  
Všechno povstalo skrze ně  
a bez něho nepovstalo nic.  
Co v něm povstalo, byl život  
a ten život byl světlem lidí.

To světlo svítí v temnotě  
a temnota ho nepohltila.

Byl člověk poslaný od Boha, jmenoval se Jan.  
Přišel jako svědek, aby svědčil o tom světle,  
aby všichni uvěřili skrze něho.  
On sám nebyl tím světlem,  
měl jen svědčit o tom světle.

Bylo světlo pravé, které osvěcuje každého člověka;  
to přicházelo na svět.  
Na světě bylo  
a svět povstal skrze ně,  
ale svět ho nepoznal.  
Do vlastního přišel,  
ale vlastní ho nepřijali.

Všem, kdo ho přijali,  
dal moc stát se Božími dětmi,  
těm, kdo věří v jeho jméno,  
kdo se zrodili ne z krve,  
ani z vůle těla, ani z vůle muže,  
ale z Boha.

A Slovo se stalo tělem  
a přebývalo mezi námi.  
Viděli jsme jeho slávu,  
slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn,  
plný milosti a pravdy.

# SLAVNOSTNÍ VYHLÁŠENÍ NAROZENÍ

Osm dní před lednovými kalendami,

10. den v měsíci lunárního kalendáře,<sup>25. 12. 2020</sup>

25. prosince;

po uplynutí nesčetně věků od stvoření světa,

kdy na počátku Bůh stvořil nebe i zemi<sup>Gn 1, 1</sup>

a utvořil člověka ke svému obrazu;<sup>Gn 2, 7; Gn 1, 7</sup>

mnoho staletí od potopy,

kdy Bůh Nejvyšší vložil do mraků duhu,

znamení smlouvy<sup>Gn 9, 13</sup> a pokoje;

jednadvacet století poté, co Abrahám, náš otec ve víře<sup>Řím 4, 12</sup>,

odešel z Uru Chaldejců;<sup>Gn 11, 31</sup>

třináct století od doby, kdy izraelský lid

pod vedením Mojžíše opustil Egypt;<sup>Ex 13, 3</sup>

asi 1 000 let od pomazání Davida za krále;<sup>2 Sam 5,3</sup>

v 65. týdnu Danielova proroctví;<sup>Dan 9, 25–26</sup>

v období 194. olympiády;

752 let od založení Říma;

v 42. roce vlády císaře Oktaviána Augusta,

kdy na celém světě zavládl pokoj:

Ježíš Kristus,

věčný Bůh a Syn věčného Otce,

chtěl svým příchodem posvětit svět.

Počatý z Ducha Svatého<sup>credo</sup>

se po devíti měsících narodil v Betlémě v Judsku<sup>Mt 2, 11</sup>

a podle Marie Panny se stal člověkem:<sup>credo</sup>

Náš Pán Ježíš Kristus se narodil jako jeden z nás.



1. Na - ro - dil se Kristus Pán, ve-sel-me se,  
z rů-že kví-tek vy-kvet nám, ra-duj - me se;  
z ži-vo - ta čis - té - ho, z ro-du krá-lov - ské - ho  
nám, nám na - ro - dil se.

2. Jenž prorokován jest, — veselme se,  
ten na svět poslán jest, — radujme se;  
z života čistého, — z rodu královského  
nám, nám narodil se.

3. Člověčenství naše, — veselme se,  
ráčil vzíti na se, — radujme se;  
z života čistého, — z rodu královského  
nám, nám narodil se.

4. Goliáš oloupen, — veselme se,  
člověk jest vykoupen, — radujme se;  
z života čistého, — z rodu královského  
nám, nám narodil se.